

Ársfrágreiðingin hjá Amnesty International:

Brot á manna- rættindini í 151 londum

Oftani verða manna-rættindaaktivistar fyrstu ofrini hjá stjórnunum, ið royna at skapa eina góða manna-rættindamynd úteftir og óttast fyrri tí skaða manna-rættindaaktivistar kunnu gera myndini stendur í nýggju ársfrágreiðingini hjá Amnesty International felagsskapinum.

Ársfrágreiðingin hjá Amnesty International sigur frá manna-rættindarbrotum í 151 londum

Mannarættindaraktivistar vóru rættiliga undir áløpi av sínum stjórnunum seinasta ár, júst tá manna-rættindi vóru sett uppá altjóða dagskránni meira eyðsýnt enn nakrantíð frammanundan, segði Amnesty International, tá ið teir góvu ársfrágreiðingina fyrri 1994 út.

Í eini verð við skjótum politiskum broytingum eru óteljandi manna-rættindarbólkar kyknaðir upp í londum, har teir ikki kunnu havt virkað frítt áður, segði Amnesty International. Men tað nýggja frælsið, og tey ið verja tað, eru í vanda í londum, ið rilla á kreppum og yvirgangi.

Í londum, har stórar broytingar og nýskapanir fara fram, kunnu tey, ið verja manna-rættindini – lögfrøðingar, tíðindafólk, fakfelagsleiðarar, leiðarar innan landbúnaðin og mong onn-

ur – spæla eina lyklaleiklut við at hjálpa til at sta á stovn vernd fyrri manna-rættindum í lógum ogrundlógum, og skapa trygga rúmd fyrri friðarligari ósemju og óðrvísi hugsan, segði Amnesty International.

Ofta verða manna-rættindaraktivistar fyrstu ofrini hjá stjónum, ið royna at skapa eina góða manna-rættindarmynd úteftir og óttast fyrri tí skaða manna-rættindaraktivistar kunnu gera myndini, segði Amnesty International.

Í sínum globala yvirfleti, ið umfatar 151 lond, greiðir felagsskapurin frá, at seinasta ár vóru samvitskufangar í 63 londum; meira enn 100.000 politiskir fangar vórðu fongslaðir uttan ákæru ella rættargongd í 53 londum; meira enn 112 stjórnir tortureraðu fangar; og politisk dráp, framd av statum, fóru fram í 61 londum. Deyðadómur varð framdur í móti umleið 2.000 fólkum í 33 londum.

Ársfrágreiðingin heitir á

ST um at fáa frá hondum arbeiði við at orða eina yvirfyrir, sum teir hava verið í holt við í nýggju ár, fyrri at verja tey ið berast fyrri manna-rættindum.

Europa

Í Bosnia-Herzegovina varð sagt frá drápum í hundratali, bæði tilætlaðum og tilvildarligum, framd av øllum portum. Minst 15.000 fólk, fleiri teirra samvitskufangar, vórðu hildin í varðhaldslegum undir bardaganum.

Vápnadróttarískir bólkar framdu eisini manna-rættindarbrot, sum t.d. í Norðurirlandi, har republikanskir og loyalistiskir bólkar drupu 73 sivil fólk.

Í 26 øðrum londum vóru frásagnir um tortur ella ringa viðferð í fongslum, á politistæðum ella øðrum varhaldsstæðum. Harímillum vóru Frakland, Italia, Portugal, Spania, Turkaland og fyrrverandi Jugoslavia. Minst 24 fólk doyðu í varðhaldi í Turkalandi, eyðsýn-

iliga orsakað av torturi, ein revsiháttur, sum sigt vera sera útræiddur millum tirkiskar lögreglumenn. Mong av offrunum vóru fólk, ið vórðu manna-rættindini.

Í nokrum av londum, sum tungu seg upp aftaná upplýsingina av fyrrverandi Sovjetsamveldinum, lovaðu myndugleikarnir nýggi rættindi, sum trygdarveitingar hjá teimum síðani bardu niður. Í Tadzjikistan hildu „hvørvingar“ og avrættingar uttan rættargongd og dóm fram, har fólk í hóptali vórðu dripin orsakað av teirra politiska aktiviteti ella regionala uppruna. Í Turkamenistan koyrdu myndugleikarnir andstöðufólk í fongsl fyrri at forða teimum í at hitta høgkar embætismenn og politikkikarar úr øðrum londum.

Miðeystr

Í Miðeystri vóru manna-rættindaraktivistar hóttir og illa viðfarnir í londum, har myndugleikarnir ikki tola atfinningar. T.d. „hvarv“ Mansur Kikhiya í Egyptalandi, eftir at hann var burturfluttur av umboðsmanninum fyrri libysku stjórnina. Mansur Kikhiya var kendur andstöðumaður mótvægis libysku stjórnini og ein av stovnarunum av arabiska manna-rættindafelagsskapinum. Hann er ikki afturfaturkomin enn.

Tað vóru framdar handtøkur í túsundatali av fólk, ið vóru mistont fyrri at vera í móti stjórnini ella halda við islamiskum bólkum í Algeria, Egyptalandi, Irak og Tunis. Samvitskufangar sótu í 121 londum, teirra millum Marokko, Sýrialand og Tunis. Handtøkin vóru tortureraði í 15 londum, harímillum eru Egyptaland, Iran og Ísrael og tey hersestu økini.

Deyðarevringur øktist ógilt í Algeria, Egyptalandi, Irak, Jordan og Saudi Arabia. Í Kuwait og Algier vóru avrættingar framdar fyrri fyrstu ferð síðan 1989.

Amerikansku heimspartarnir

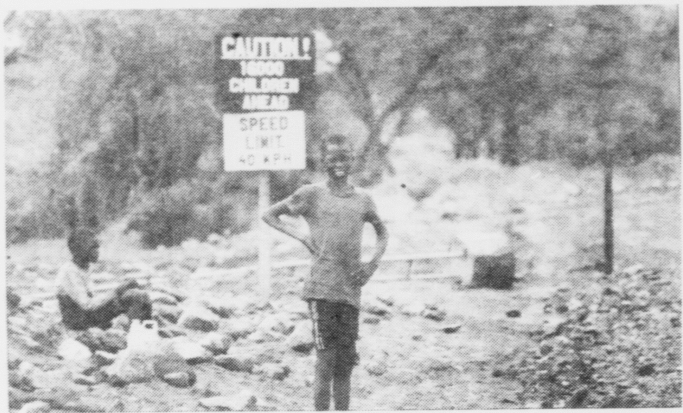
Í 1993 fór Amnesty International undir eitt átak í móti politiskum drápum og „hvørvingum“, brotsgerðir, sum kravdu yvir túsund lív í 15 ondum í amerikansku heimspørtunum, teirra millum Brasilia, El Salvador, Guatemala, Haiti og Peru. Í Colombia avrættaðu vánaðu styrkimir og teirra paramilitarisku umboðsmenn fólk í hundratali. Samvitskufangar í hundratali sótu í fleiri londum, harímillum Peru og Cuba. Í Brasilia „hvarvu“ í hundratali av gøtubørnum, hálvvaksum og vaksum, ella tey vórðu dripin.

Sagt verður frá torturi og ringar viðferð, ið lögreglan framdi í mongum londum. Teirra millum eru Haiti, Venezuele, Mexico, Peru og Colombia. Hóast deydarevringin varð avtíkin í meginpartinum av økinum, vórðu 38 fólk, teirra millum 4 ungðómar, avrættað í USA.

Afrika

Í Afrika vóru politisk dráp hövudsbrotið á manna-rættindini, tó at politiskar handtøkur og torturur hildu á í 1993. Í seinastuni er boðað frá ræðuligum yvirgangi í Rwanda í 1994. Meira enn 10.000 fólk doyðu í Burundi, tá embætis- og stuðulsfólk hjá lokalu HUTU stjórnini drupu Tutsi sivil fólk, meðan Tutsi bólkar og trygdarstyrkir eisini drupu óvápnapi Hutu sivilfólk í túsundatali. Boðað er eisini frá í túsundatali av avrættingum uttan rættargongd og dóm og „hvørvingum“ í 20 londum, teirra millum Angola, Chard, Liberia, Rwanda, Senegal, Togo og Zaire.

Áðrastaðni í økinum varð sagt frá, at stjórnirnar í Cameroon, Nigeria og Sudan hövdu samvitskufangar, og politiskir fangar í túsundatali sótu í Ethiopia. Lögreglan og herurin tortureraðu fólk, sum sótu í varðhaldi í Suprafrika, og meir enn 4300 fólk har doyði av politiskum yvirgangi.

Asia

Í Asia hildu „hvørvingar“ og avrættingar uttan rættargongd og dóm fram í øllum økinum. Boðað varð frá avrættingum í túsundatali uttan rættargongd og dóm í Cambodia eins og í Afghanistan, har tilætlaðar og tilvildarligar bombingar av húsum, sjúkrahúsum og moskeum eisini viðførdu fleiri hundratal deyd og fleiri túsund særð. Í India vóru manna-rættindaraktivistar í hundratali avrættaðir uttan rættargongd og dóm, og aðrir vóru í hóptali tiknir av trygdarveitum í statum Jammu, Kashmir og Punjab og „hvarvu“. Í Pakistan verður sagt frá fólk í hundratali, sum vórðu tortureraði í politiskum og militærvardhaldi. Í sumnum førum doyðu tey av tí.

Torturur og ring viðferð av politiskum fangum, friðarligum mótmælisfólk og mistondtum fyrri kriminalitet vóru vanlig í 19 asiatiskskum londum, teirra millum eru Kina, Indonesia og East Timor, har fleiri hundratal andstöðufólk móti stjórnini vóru samvitskufangar ella møguligir samvitskufangar. Eisini í Myanmar vóru fleiri hundratal andstöðufólk fongslaði, teirra millum samvitskufangar í hóptali. Deyðarevring varð útínt í minst 10 londum. BERT í Kina vóru meira enn 1400 fólk avrættað, og yvir 2500 eru framvegis dømd til deyða har.

